

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

“Təsdiq edirəm”
“Tədris məsələləri” üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:
 dos.Z.İ.Məmmədov
“ ” 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 6005004-Ekologiya

Fakültə: Təbiyyat

Kafedra: “Coğrafiya və onun tədrisi metodikası”

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Landşaftşünaslıq və landşaftın ekologiyası.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 19 may 2017-ci il tarixli 242 sayılı əmri ilə təsdiq edilmişdir.

Kodu: İF-B12

II. Tədris ili: III (2025-2026) Semestr: VI

Tədris yükü: 14 saati (mühazirə 8 saat, seminar 6 saat)

Təhsilalma forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

III. Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, elmi adı və dərəcəsi: Əmənov Qalib Alışirin oğlu, baş müəllim

Məsləhət günləri və saatları: I gün, 14:00

E-mail ünvanı: 75winner@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri Əli Məmmədov küçəsi 40,

IV. Tələb olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas:

1. Müseyibov M.A. Azərbaycanın fiziki coğrafiyası. Bakı, 1998

2. Suleymanov M.Ə. Landşaftşünaslığın əsasları. Bakı, 2008

3. Исаченко А.Г. Основы ландшафтоведения и физико-географическое районирование, М., 1965

4. Казаков Л.К. Ландшафтоведение с основами ландшафтного планирования. Москва, 2008

5. Hüseynov A., Məmmədova S. Landşaftşünaslığa giriş BDU - 2021

“Azərbaycanın təbii landşaftları və onların müasir ekoloji vəziyyəti” Elmi əsərlər toplusu, Bakı. 2022-2024.

Əlavə:

1. Lawrence Kaputska... Landscape ecology and wildlife habitat

2. Neef E., Die theoretischen Grundriegen der Landschaftslehre, Gotha, 1967

V. Perekvizitlər: Coğrafi ekologiyanın əsasları

VI. Korekvizitlər: Meşəçilik və meşənin ekologiyası

VII. Fənnin təsviri, məqsədi: Landşaftşünaslıq təbii-ərazi və təbii antropogen kompleksləri öyrənən elmdir. Bu elm müxtəlif təbii zonaların, ayalet və vilayətlərin, fiziki coğrafi rayonların, təbii ehtiyatların mühafizəsi və bərpası, onların kompleks istifadə problemlərinin həllində əvəzəlməz elm hesab edilir. Landşaftşünaslığın məqsədi coğrafi komplekslərin quruluşunu, inkişafını, yerləşməsini, onların differensiasiyasının qanunauyğunluğunu öyrənmək və ondan səmərəli istifadə etməkdən ibarətdir.

VIII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir:

20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumlara görə. Əgər fənn həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çətişməzliklər var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91 – 100 bal	Əla	A
81 – 90 bal	Cox yaxşı	B
71 – 80 bal	yaxşı	C
61 – 70 bal	kafi	D
51 – 60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetinin daxili intizam qaydalarına əməl etməyən tələbələr haqqında müvafiq tədbirlər görülür.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 8 saat, seminar 6 saat. Cəmi 14 saat

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> , <u>seminar</u> , <u>məşğələ</u> , <u>laboratoriya</u> və <u>sərbəst mövzuların məzmunu</u>	Saat		Tarix	
		Müh	Sem	müh	sem
1	2	3	4	5	6
Mühazirə və seminar mövzuları					
1	Mövzu. Landşaftşünaslığa giriş. Landşaftın tərkibi və strukturu Plan: 1. Landşaftşünaslığa giriş 2. Relyef və iqlim landşaftın komponenti kimi 3. Torpaq və bitki örtüyü landşaftın komponenti kimi 4. Müxtəlif su rejimində yaranan landşaftlar 5. Landşaftın dinamikası və inkişafı (təkamülü) 6. Landşaftın geokimyası və geofizikası Mənbə: 2,3	2	2		
2	Mövzu. Landşaft differensiasiyasının əsas qanunauyğunluqları Plan: 1. Zonallıq anlayışı, zonallığın yaranmasının əsas səbəbləri 2. Enlik zonallığı 3. Azonallıq anlayışı. Azonallığı yaradan amillər 4. Landşaftın hündürlük differensiasiyası 5. Landşaftın meridional və ya sektorlar üzrə differensiasiyası Mənbə: 2,3	2	2		

3	Mövzu. Antropogen landşaftlar Plan: 1. İnsanın landşafta təsiri. Mədəni landşaftlar 2. Dəmyə əkinçiliyinin yayıldığı rayonların aqrolandşaftı 3. Suvarılan əkinçilik rayonlarının aqrolandşaftları 4. Otlaq landşaftları 5. Meliorativ landşaftşünaslıq, Orqanik kənd təsərrüfatı 6. Landşaftların ekoloji cəhətdən qiymətləndirilməsi 7. Landşaftların ekoloji təsnifatı Mənbə.2,3	2			
4	Mövzu. Dünya landşaftlarının mühafizəsi və yaxşılaşdırılması Plan: 1. Landşaft meliorativ qiymətləndirilmə 2. Meşə landşaftlarının mühafizəsi 3. Dağ-çəmən landşaftlarının yaxşılaşdırılması 4. Arid landşaftların səhralaşması və ona qarşı mübarizə tədbirləri 5. Texnogen landşaftlar və onların rekultivasiyası 6. Landşaftların rekreasiya istifadəsinin optimallaşdırılması 7. Dağ-meşə landşaftlarının konservasiyası 8. Dağ-çəmən landşaftlarının konservasiyası 9. Arid landşaftlarının konservasiyası 10. Su bataqlıq landşaftlarının konservasiyası 11. Dağ-meşə və dağ-çəmən landşaft qurşağındakı milli parklar 12. Landşaftların təbiət yasaqlıqları vasitəsilə mühafizəsi Mənbə.2,3	2	2		
Cəmi: 14 saat		8	6		

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Kursun sonunda tələbələr aşağıdakıları mənimsəyəcəklər:

Landşaftşünaslıq və landşaftın ekologiyası fənnini öyrənməklə Coğrafi təbəqə və landşaft sferası, landşaftın dinamikası və inkişafını, landşaftın geokimyası və geofizikasını, Antropogen landşaftları, Landşaftın ekoloji xüsusiyyətlərini öyrənməklə dünya landşaftlarının mühafizəsi və yaxşılaşdırılması üçün yaradılan Milli Parklar, qoruqlar və yasaqlıqlarla tanış olurlar.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

FTN 1 – Landşaftları formalaşdıran yerli, regional və global amillərini səciyyələndirilməsini təyin edir

FTN 2 – Landşaftların tiplərini, dinamikasını və təkamül mərhələsinin qanunauyğunluqları müəyyən edir

FTN 3 – Landşaftın pozulma həddini və landşaftların biosferdə yerini səciyəsini şərh edir

FTN 4 – Landşaftların ekoloji tutumunun hesablanması aparır

FTN 5 – Landşaftların antropogen təsirlərə müqavimət dərəcəsini tətbiq edir

FTN 6 – Landşaftların tədqiqində yerin məsafədən çəkiliş şəkilləri və müasir kompüter proqramlarından istifadə edir

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

Kollokvium sualları

1. Landşaftşünaslığa giriş
2. Relyef və iqlim landşaftın komponenti kimi

3. Torpaq və bitki örtüyü landşaftın komponenti kimi
4. Zonallıq anlayışı
5. Enlik zonallığı
6. Azonallıq anlayışı, azonallığı yaradan amillər
7. İnsanın landşafta təsiri, mədəni landşaftlar
8. Dəmyə əkinçiliyinin yayıldığı rayonların aqrolandşaftı
9. Suvarılan əkinçilik rayonlarının aqrolandşaftları
10. Meliorativ landşaftşünaslıq, Orqanik kənd təsərrüfatı

İmtahan sualları

1. Landşaftşünaslığa giriş
2. Relyef və iqlim landşaftın komponenti kimi
3. Torpaq və bitki örtüyü landşaftın komponenti kimi
4. Müxtəlif su rejimində yaranan landşaftlar
5. Landşaftın dinamikası və inkişafı (təkamülü)
6. Landşaftın geokimyası və geofizikası
7. Zonallıq anlayışı, zonallığın yaranmasının əsas səbəbləri
8. Enlik zonallığı
9. Azonallıq anlayışı. Azonallığı yaradan amillər
10. Landşaftın hündürlük differensiasiyası
11. Landşaftın meridional və ya sektorlar üzrə differensiasiyası
12. İnsanın landşafta təsiri. Mədəni landşaftlar
13. Dəmyə əkinçiliyinin yayıldığı rayonların aqrolandşaftı
14. Suvarılan əkinçilik rayonlarının aqrolandşaftları
15. Otlıq landşaftları
16. Meliorativ landşaftşünaslıq, Orqanik kənd təsərrüfatı
17. Landşaftların ekoloji cəhətdən qiymətləndirilməsi
18. Landşaftların ekoloji təsnifatı
19. Landşaft meliorativ qiymətləndirilmə
20. Meşə landşaftlarının mühafizəsi
21. Dağ-çəmən landşaftlarının yaxşılaşdırılması
22. Arid landşaftların səhrələşməsi və ona qarşı mübarizə tədbirləri
23. Texnogen landşaftlar və onların rekultivasiyası
24. Landşaftların rekreasiya istifadəsinin optimallaşdırılması
25. Dağ-meşə landşaftlarının konservasiyası
26. Dağ-çəmən landşaftlarının konservasiyası
27. Arid landşaftlarının konservasiyası
28. Su bataqlıq landşaftlarının konservasiyası
29. Dağ-meşə və dağ-çəmən landşaft qurşağındakı milli parklar
30. Landşaftların təbiət yasaqlıqları vasitəsilə mühafizəsi

“Landşaftşünaslıq və landşaft ekologiyası” fənninin Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 19 may 2017-ci il tarixli 242 sayılı əmri ilə təsdiq edilmişdir.

Sillabusu “Coğrafiya və onun tədrisi metodikası” kafedrasında (14 Sentyabr 2025-ci il, protokol № 01) müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir.

Fənn müəllimi:

b/m. Q.A. Əmənov

Kafedra müdiri:

dos. S.Q.Əzizov